

Waarom kijk je omhoog?

Aftastend, sceptisch, relativerend, dat zijn sleutelwoorden in de theateropleiding die het Amsterdamse DasArts biedt. DasArts was tien weken te gast bij Victoria in Gent. Patrick Allegaert rapporteert.

Een kunstopleiding, wat is dat?

In 1996 publiceerde Neil Postman een essay over de betekenis van school en opleiding. Zijn analyse van de traditionele pedagogische praktijk is niet mals. Scholen zijn veel te eigenwijs en daardoor oorden vol verveling. Voor Postman is het klaar dat mensen fouten maken, maar die ook kunnen herstellen. De school daarentegen is al te vlug een pretentieuze oord dat dé waarheid in pacht heeft. Dat is een gevaarlijke illusie. Menselijke kennis is beperkt en dat moeten studenten doorhebben. Leraars laten zich te veel van hun sterke kant zien. Postman formuleert een concreet voorstel. Het is vrij evident dat leerkrachten nu een vak doceren waar zij in hun scholierentijd ook al enige aanleg voor hadden. Zo gaan ze te vlug voorbij aan de moeilijkheden die een vak oproept. Waarom zou de leraar wiskunde niet eens voor een tijd Engels doceren? Hij is er misschien niet zo sterk in, maar beter een leraar als frisse leerling dan als muffe oude rat in het vak. Waarom zijn handboeken altijd zo vervelend? Waarom zijn ze weinig persoonlijk geschreven en sluiten ze discussie uit? Waarom wordt ervan uitgegaan dat alles wat de leraar zegt waar is? Postman houdt een vurig pleidooi om fouten op te sporen. Hij citeert Russell die zijn studenten wilde behoeden voor de val van de welsprekendheid die een kritiekloze benadering in haar zog draagt. Een pleidooi voor een gezond en creatief scepticisme.

Een kunstopleiding, wat is dat? Kan kunst onderwezen worden? Is pedagogisch handelen op een school niet té methodisch-rationeel om bij te dragen tot esthetische kwaliteit? En kan een opleiding dan op een vruchtbare manier bijdragen tot de vorming van bijvoorbeeld jonge theatermakers? Kan men opgeleid

worden tot kunstenaar? Laat kunst zich kooien met opvoedkundige knepen?

Deze vragen klinken loodzwaar en evident tegelijk. Allerhande gevoeligheden, meningen en theorieën kunnen naar voren gebracht worden. Ik wil, met de analyse van Postman in het achterhoofd, graag kijken naar een voorbeeld van een theateropleiding.

Verwante zielen

‘Vanaf 23 februari tot en met 3 mei 1998 is het Vlaamse productiehuis Victoria tien weken lang gastvrouw voor DasArts, de Nederlandse postacademische opleiding voor theater, onder leiding van Ritsaert ten Cate. De school verlaat zijn Amsterdamse vesting en brengt zijn hele hebben en houden over naar Victoria. Staf en studenten zullen de gehele periode leven en werken in Gent.

Victoria maakt er een punt van zich niet te willen vastpinnen op hoe het huis nu functioneert, het is immers steeds uit geweest op “verruiming” in de breedst mogelijke zin. Dat is ook de reden waarom Victoria ingaat op de vraag van DasArts, een vraag die initieel werd ingegeven door een verwondering van DasArts over hoe Victoria met het gegeven “festival” omgaat.

Reflectie en inhoudelijke vernieuwing zijn een basisopdracht voor een productiehuis zoals Victoria het definieert – en wel liefst door fundamentele ingrepen in de eigen werking. Met de samenwerking met DasArts toont Victoria dat een theaterproductiehuis iets anders is dan een theaterfabriek die op gezette tijden “voorstellingen” aflevert.

Deze attitude loopt vrijwel parallel met de grondslagen van DasArts: in feite definieert

(ook) DasArts het programma van de opleiding steeds weer opnieuw, twee keer per jaar, in relatie tot de tijd, de omgeving en het bestand van deelnemers.’

Deze tekst, gelanceerd door DasArts en Victoria naar aanleiding van hun samenwerking, is doordrongen van het gevoel samen voor iets te staan. Het is een romantische verklaring. Het beeld van twee verwante zielen die kiezen om samen op pad te gaan in een wereld waarvan vermoed kan worden dat het er nogal anders aan toe gaat: voorspelbaarder, vaster, vervelender,...

Voor deze onderneming hadden beide organisaties nogal wat veil. De Amsterdamse school verliet er haar muren voor en koos er met staf en studenten voor te leven en te werken in Gent. Victoria speelde gastvrouw, kok, docent,... voor een kleine Nederlandse invasie. Het Gentse theaterhuis ging in op het aanbod van DasArts om een studieblok van ruim twee maanden, het zogenaamde *Blok 8* kortweg *BL8K*, bij zich thuis te laten plaatsvinden.

De ambitie van het project was niet gering. DasArts heeft binnen en buiten Nederland enig aanzien verworven als postacademische theateropleiding, Victoria is met voorstellingen als *Moeder en kind*, *Bernadetje*, *Wysiwyg* en *Kung Fu* niet meer weg te denken uit het (jonge) theater in Vlaanderen. Beide huizen hebben zo een reputatie van eigenzinnigheid: een samenwerking lag wellicht voor de hand maar was toch ook een spannend gegeven. Kiezen voor een gezamenlijk opleidingsproject, is kaarten op tafel leggen.

Ik sprak hieromtrent met Ritsaert ten Cate, stichter en artistiek directeur van DasArts,